

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm, 2018-09-25

Remiss

Remittering av Energimarknadsinspektionens rapport Samhällsekonomiska analyser vid investeringar i stamnätet för el, Ei R2018:06

M2018/011132/Ee

Förslaget i denna utredning är att "nätkoncession för stamledning endast får meddelas om anläggningen är samhällsekonomiskt lönsam och att en lönsamhetsbedömning ska ingå i ansökan om nätkoncession i enlighet med det författningsförslag som Ei presenterar i denna rapport." Detaljer för hur detta ska gå till finns i rapporten med en sammanfattning på sidan 90.

Sammanfattande slutsatser.

- a) Idén om en transparent process är mycket vällovlig, men det finns en klar risk att detta nya regelverk ställer till så omfattande krav att det ytterligare försenar hela processen med att bygga nya ledningar. Det problem som framförallt finns gällande nätutbyggnad är att det tar lång tid.
- b) Det är oklart vad som förväntas att Svenska Kraftnät ska presentera i den "övergripande samhällsekonomiska lönsamhetsberäkningen". Finns det något minimikrav? Vad händer om denna skiljer sig från den senare "specifika samhällsekonomiska beräkningen"
- c) Undantag från kravet på "samhällsekonomisk analys" är tillåtet om det finns "särskilda skäl" och då hänvisas bland annat till om "...investeringen krävs för att uppfylla kriteriet för driftsäkerhet (N-1-kriteriet)...". Det är dock oklart hur detta ska tolkas eftersom Svenska Kraftnät inte tillåter att man använder en överföring om inte N-1-kriteriet uppfylls. Men med, t ex, ökad förbrukning eller ökad produktion kommer man överskrida kapaciteten (dvs N-1 är inte uppfyllt) och då kan man hävda att utbyggnad är nödvändig för att uppfylla N-1 (dvs ingen samhällsekonomisk beräkning behövs). Men man kan ju alltid koppla bort förbrukning eller produktion så att det uppfylls. D.v.s. tolkningen är oklar.
- d) Slutsatsen är att det finns en klar risk att om detta genomförs direkt baserat på denna utredning så kommer det orsaka förseningar i processen både beroende på ökande krav på underlag, en ytterligare del i tidsprocessen, samt oklarheter om vad som förväntas vilket kan innebära fler iterationer i hanteringen.

Detaljerade Kommentarer

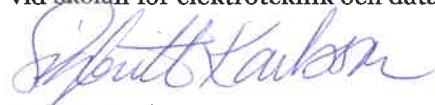
1. Utbyggnad av transmissionsnätet är en central fråga för ett välfungerande svenskt elsystem i en framtid med, t ex, betydligt mer vindkraft, solkraft och elbilar samt växande befolkning i olika delar av landet. Ett av de stora problemen är dock leddiden från beslut till faktisk installation. Ett exempel är situationen i Stockholm där man p.g.a. försening av förstärkning av elnätet in till de centrala delarna möjligen inte kan stänga ett kolkraftverk.
2. Det finns en omfattande beskrivning om vad som bör ingå i "samhällsekonomiska beräkningar", men en central fråga här är hur detaljerad denna beräkning förväntas vara? Om man tar exemplet "mer effekt in till Stockholm": Hur detaljerad beskrivning förväntas, t ex, att man ska ha gällande "nätförluster"?
3. På sidan 11 står det: "En samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning kan ge svar på om en investering är lönsam för samhället genom att identifiera, kvantifiera och värdera de effekter (kostnader och nyttor) som förväntas uppstå till följd av den föreslagna investeringen." en formulering är här "de effekter.. som förväntas uppstå". Innebär detta att, t ex, frågan om "marknadsmakt" kan negligeras om man inte anser att "dessa effekter väntas uppstå", eller måste man då tydligt visa att "dessa effekter väntas INTE uppstå". Det finns en formulering på sidan 43 att "... kommer värdet av flertalet effekter att vara mindre än arbetskostnaden för att analysera dessa. En samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning kan då innehålla ett sådant konstaterande, med en tydlig motivering till att åtgärden inte har några betydande samhällsekonomiska konsekvenser. Detta förfarande bidrar också till ett transparent beslutsunderlag." Men hur tydlig måste en sådan motivering vara? Kan Ei kräva komplettering?
4. Det ser ut som att kravet är att man antingen måste visa att föreslagen ledning är "samhällsekonomisk" (enligt en detaljerad mall), eller också kan man få undantag för detta (dvs den är inte "samhällsekonomisk") om det finns "särskilda skäl". Vad som saknas är "undantag då man inte behöver göra denna rapport".
5. Anta att SvK lägger ut en rapport med "övergripande samhällsekonomisk analys". Sedan ska man efter samråd skicka in en "specifik samhällsekonomisk analys". Är det något problem om dessa avviker från varandra? Kan Ei kommentera om de är olika? Kan olika intressenter överklaga denna och hävda att "den samhällsekonomiska beräkningen är felaktig"? Detta är oklart.
6. Frågan är om Ei har förstått komplexiteten i det de kräver. Om vi tar ett exempel: På sidan 90 står det att för att uppskatta "nätförluster" så ska man använda en "nätmodell för att analysera förändringen av förluster" och svaret är "monetärt". Till en börja med har man då alternativ A (ingen ledning) och alternativ B (med ledning). För att uppskatta förluster så måste man därmed ha en antagen system-utveckling för de kommande 40 åren både med och utan denna ledning. Det kan då uppstå blåsiga år, torra år, mycket regn, bortfall av kraftverk. Och detta gäller för både alternativ A och B. Och om man förenklar systemet kan man säga att man har en situation per timme (egentligen ändras systemet och förlusterna kontinuerligt), dvs 8765h/år i 40 år med osäker utveckling. Självklart är det tekniskt möjligt att göra alla dessa elnätsberäkningar, men vilken nivå på detaljer krävs?

7. Enligt förslaget behöver man inte göra en samhällsekonomisk analys om det finns "särskilda skäl". På sidan 38 beskriv detta: "Särskilda skäl kan vara att anslutningsplikt föreligger eller att investeringen krävs för att uppfylla kriteriet för driftsäkerhet (N-1-kriteriet). Den samhällsekonomiska analysen ska även i dessa fall visa att lagkravet uppfylls till lägsta möjliga kostnad för samhället, även om investeringen inte är samhällsekonomiskt lönsam." Detta kan ju tolkas olika. Normalt så godkänner inte Svenska Kraftnät att man överskrider "N-1", vilket t ex är skälet till att man begränsar mängden el som kan föras in till Stockholm. Om man frångick N-1 skulle man kunna överföra mer, men om ett fel då inträffar så måste man koppla bort kunder. Man kan då hävda att "utbyggnad är nödvändig för att klara N-1", dvs ingen samhällsekonomisk analys behövs. Antag att "marknaden" behöver mer överföring från norra till södra Sverige. Det kan man göra genom att frångå N-1 och överföra mer. Men det är ju inte stabilt, så då måste man bygga en ny ledning, och den behöver man ju inte motivera samhällsekonomiskt eftersom den är nödvändig för att klara N-1. Slutsatsen är att det är ganska oklart vad som i praktiken avses med "särskilda skäl".
8. I texten finns krav på en "övergripande samhällsekonomisk analys", sidan 11: "Ei föreslår också att en övergripande samhällsekonomisk lönsamhetsbedömning ska genomföras i ett tidigt skede och att den ska bli känd för allmänheten. Därför bör den övergripande samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen publiceras innan en ansökan om nätkoncession lämnas in till Ei." och även en "specifik samhällsekonomisk analys". Det finns dock inget specifikt krav på hur den "övergripande analysen" ska se ut.
9. Uppdelningen i "övergripande samhällsekonomisk analys" respektive "specifik samhällsekonomisk analys" är inte tydlig. I lagtexten på sidan 9 står det: "Nätmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om
- o 1. krav på innehållet i samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar för investeringar i stamledning,
 - o 2. detaljerade riktlinjer för vilka effekter som bör inkluderas i den samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningen samt hur de ska kvantifieras och värderas,
 - o 3. hur och med vilka intressenter samrådet ska genomföras, samt
 - o 4. offentliggörande av samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar för investeringar i stamledning.

Men avser detta båda delarna ("övergripande" respektive "specifik")? Det finns ett resonemang på sidan 39 om "övergripande samhällsekonomisk analys" respektive "specifik samhällsekonomisk analys". Frågan är vilka krav som föreslås för den "övergripande samhällsekonomiska analysen"? Det är ju den som ska offentliggöras? Men vilka krav finns på den? Kan den vara olik den "specifika" analysen?

Är "samhällsekonomisk" enbart för Sverige?
Dynamik för "marknadsmakt"
Osäkerheter
Försinkad process
Måste alla delar alltid med?
Hur beaktas detta om förutsättningarna ändras?

Remissvaret har utarbetats av professor Lennart Söder, avdelningen för elkraftteknik vid skolan för elektroteknik och datavetenskap.

Sigbritt Karlsson
Rektor